

WALT WHITMAN

Walt Whitman (1819–1892) oli vapaamittaisen, puheenomaisen runon uranuurtajia Yhdysvalloissa. Hän aloitti runontekemisen vuoden 1847 tienoilla koettaen perinteistä mitallista säettä. Omimman ilmaisutapansa Whitman löysi myöhemmin. Vuonna 1851 hän alkoi kirjoittaa teostaan *Leaves of Grass*, joka ilmestyi vuonna 1855 tekijän itsensä latomana ja kustantamana, mutta ilman hänen nimeään.

Leaves of Grassin ensimmäinen painos sisälsi 12 runoa. Laajin niistä sai myöhemmin nimen ”Song of Myself”. Siinä orastaa Whitmanin pyrkimys koota inhimillinen kokemus ja tieto maailmankaikkeudesta yhdeksi suureksi runoksi. *Leaves of Grass* olikin eräänlainen elämäkirja, josta Whitman kirjoitti kahdeksan täydennettyä ja tarkistettua painosta. Lopullinen versio, ”the deathbed edition”, joka valmistui Whitmanin kuolinvuonna, sisälsi 389 runoa.

Whitmanin poetiikan luonteelliset piirteet ovat esillä jo *Leaves of Grassin* ensimmäisen laitoksen esipuheessa. Näitä ovat vaatimus aitousuuteen, huolettomuuteen ja luonnollisuuteen elämän kaikilla tasoilla, näkemys runoilijasta profeettana ja uuden todellisuuden välittäjänä, samoin kuin rakkauslaulu sille erikoislaatuiselle mystiselle demokratialle, jota runoilija itse toteuttaa. Whitmanin kirjoituksessa manifestoituu alkuvoimainen olemassaolon riemu ja ajatus ruumiista runona ja runosta ruumiina, näky suuresta amerikkalaisesta runoilijasta, joka luo punaisen verensä mukaan ja kerää kosmoksen yhteen: ”I celebrate myself /— / I see that the elementary laws never apologize” (”Minä juhlin itseäni /— / Minä näen etteivät kaikkeuden lait pyytele anteeksi”) (”Song of Myself”, 1855).

Oppimaton työmies, huoleton laulaja ja valaistunut profeetta olivat rooleja, joita Whitman otti. Whitman oli *Leaves of Grassin* ilmestyessä 36-vuotias taitava kynänkäyttäjät, joka oli kirjoittanut ja luenut laajasti. Hänen kielenkäyttönsään ja rytmiikkassaan on jälkeä *King James Version* -raamatunkäännöksestä (1611), jota hän tutki nuoruudessaan. Whitman tunsi Homerosta, Aiskhylosta, Sofoklesta, Dantea, Shakespearea sekä Ossianin lauluja ja vanhaa hindulaista runoutta. Toisaalta hän hyödynsi teknisiä ilmauksia, magnetismin, sähköopin, frenologian sanastoa. Myös Goethen, Carlylen ja Emersonin teokset olivat hänelle tuttuja, ja häntä kiehtoivat Blaken ja Swedenborgin tekstit. Jälkimmäisten vaikutus on huomattava Whitmanin runollisissa

utopioissa, joissa kuuluu yritys manata esiin sekä yhteiskunnalliset että uskonnolliset rajat kaatava ihmisyyttä.

On sanottu, että Whitman ja Emily Dickinson keksivät melkein kahdeksaan amerikkalaisen runouden. Sittemmin sellaiset nimet kuin Sherwood Anderson, Willa Cather, Henry Miller, Carl Sandburg, William Carlos Williams, Allen Ginsberg ja Bob Dylan ovat kirjoittaneet Whitmanin hengessä. Whitmanin myötä Amerikka astui maailmankirjallisuuteen. Monet expressionistit ja primitivistit vanhalla ja uudella mantereella tunnustavat Whitmanin lyriikan inspiroijakseen. Suomen kirjallisuudessa hänellä on ollut merkitystä mm. Edith Södergranin tuotannolle.

Vesa Haapala

WALT WHITMAN

RUOHONLEHTIÄ- KOKOELMAN ESIPUHEESTA

(1855)

Runoilija näkee varmuudella, miksi joku joka ei ole suuri taiteilija, voi olla aivan yhtä pyhä ja täydellinen kuin suurin taiteilija. Suurin runoilija käyttää vapaasti valtaa tuhota ja muovata entistä, mutta ei koskaan valtaa hyökätä. Mikä on mennyttä, on mennyttä. Jos hän ei tuo esiin ylivertaisia malleja ja osoita voimaansa jokaisella askeleella, jonka hän ottaa, ei hän ole sitä mitä tahdotaan. Suurin runoilija valloittaa läsnäolollaan, ei hieromalla sopua tai riitelemällä tai valmistelemalla ennakolta hyökkäyksiään. Kun hän nyt on kulkenut ohitse, katsokaa mitä hän on jättänyt jälkeensä! Ei merkkiäkään epätoivosta tai ihmisvihasta tai kavaluudesta tai syrjinnästä, ei jälkeäkään kansallisuuden tai värin tai luulotellun helvetin tai helvetin pakon kataluudesta. Yhtäkään ihmistä ei siis tulla alentamaan tietämättömyyden tai heikkouden tai synnin vuoksi.

Suurin runoilija tuskin tietää, mitä pienuus ja arkipäiväisyys ovat. Henkäyttääpä hän minkä tahansa asian, mitä on aiemmin pidetty pienerä, tulee se täyteen suuruutta ja maailmankaikeuden elinvoimaa. Hän on näkijä, hän on yksilö, täydellinen itsessään. Toiset ovat yhtä hyviä kuin hän, mutta vain hän näkee tämän. Hän ei ole osa kuoroa, hän ei pysähdy yhdenkään rajoituksen vuoksi – hän itse hallitsee säätämistä. Mitä näkeminen merkitsee muille aistille, sitä hän merkitsee muille ihmisille. Kuka tuntee näkemisen harvinaisen salaisuuden? Muut aistit vahvistavat toisiaan, mutta näkeminen luottaa vain omaan todistukseensa ja näyttää tietä henkiseen maailmaan. Jo yksikin silmäys asettaa kaiken inhimillisen tutkimuksen ja järjellisen ja kaikki maailman mittalaitteet ja kirjat naurunalaiseksi. Mikä on ihmellistä? Mikä on epätodennäköistä? Mikä on mahdotonta tai perusteetonta tai horjuvaa, kun on kerran avannut persikankiven avaruuden ja ottanut huomioon kaukaisen ja läheisen ja auringonlaskun ja anta-

nut kaiken tulla sähköisen nopeasti, pehmeästi ja luontevassa järjestyksessä, ilman sekaannusta, tungosta tai häiriötä?

Maa ja meri, eläimet, kalat ja linnut, taivaanvavuus ja tähtiradat, metsät, vuoret ja virrat, eivät ne ole ollenkaan vähäpätöisiä aiheita, mutta ihmiset odottavat, että runoilija ilmaisee enemmän kuin pelkän kauneuden ja kunnioituksen, jonka mykät esineet saavat aina osakseen. He odottavat, että runoilija osoittaa polun heidän sielujensa ja todellisuuden välillä. Miehet ja naiset osaavat kyllä ottaa kauneutta vastaan luultavasti aivan yhtä hyvin kuin runoilija. Metsästäjien, metsätyöläisten, aamuvirkkujen, puutarhureiden, hedelmäviljelijöiden ja maamiesten intohimoinen sitkeys, se rakkaus jota terve nainen tuntee miehistä muotoa, merenkulkijoita ja ratsastajia kohtaan, samoin kuin halu valoon ja ulkoilmaan, kaikki ne ovat muunnelmia vanhasta erehlymättömästä kyvystä ottaa vastaan kauneutta. Ne ovat muunnelmia siitä runollisuudesta, joka asuu jokaisessa ulkoilmailmisessä. Heitä runoilijat eivät voi mitenkään auttaa ottamaan vastaan kauneutta – joihinkin toisiin runoilijoilla on kenties vaikutusta, mutta ei heihin. Runollista ominaislaatua ei ohjaille loppusoinnutus tai runomuodon ankaruus, ei esineiden syvälliset puhuttelut; eivät sen paremmin melankoliset valitukset kuin hyväntahtoiset kehotuksetkaan. Runon ominaislaatu itse antaa elämän näille ja paljon muulle ja on sielussa. Riimityksen etu on siinä, että se sirottelee sointuvamman ja sulokkaamman säkeen siemeniä. Riimitys luo yhtenäisyyttä, jossa runo laskeutuu omille juurilleen ja maaperälle, joka pysyy näkymättömissä. Täydellisen runon loppusoinnutus ja sen muodon yhtenäisyys osoittavat metristen lakien vapaata kasvua ja niiden puhkeamista kukkaan yhtä luontevasti ja vapaasti kuin sireeni- tai ruusupensaat: ne hahmotuvat yhtä kiinteisiin muotoihin kuin kastanjat ja appelsiinit ja melonit ja päärynät ja levittävät saavuttamattoman eeteristä tuoksuaan. Hienoimpien runojen tai sävellysten tai puheiden tai lausuntaesitysten luontevuus ja koristeellisuus ei ole itsenäistä. Kaikki kauneus tulee kauniista verestä ja kauniista aivoista. Jos arvokkaat asiat yhdistyvät miehessä tai naisessa, on siinä kylliksi. Tämä tosiasia pysyy läpi maailmankaikkeuden. Mutta pelkkä kulta ja kimallus ei tule säilymään, vaikka sitä olisi ollut miljoona vuotta. Se, joka alkaa murehtia kuvien käyttööän tai taitensa luontevuutta, on hukassa. Tämän täytyy olla teidän tehtävänne: Rakastakaa maata ja aurinkoa ja eläimiä, halveksikaa rikkautta, antakaa almuja jokaiselle joka niitä pyytää, suojelekaa

heikkoja ja hulluja, omistakaa tulonne ja työnne toisille, vihatkaa tyrannereja, älkää kiustelkö Jumalasta, osoittakaa pitkämielisyyttä ja lempeyttä kansaa kohtaan, älkää paljastako päättänne minkään tunnetun tai tuntemattoman vuoksi, älkääkä yhdenkään ihmisen tai ihmisryhmän vuoksi, kulkekaa vapaasti kouluttamattomien mahtihenkilöiden ja nuorten ja perheenäitien kanssa. Lukekaa näitä lehtiä ulkoilmassa elämänne jokaisen vuoden jokaisena vuodenaikana, tutkikaa uudeleen kaikkea sitä, mitä koulu tai kirkko tai mikä tahansa kirja on teille opettanut, hylättäkää kaikki mikä loukkaa sieluanne, ja teidän oma lihanne on oleva suurenmoinen runo, jonka rikkaus ja sujuvuus ei jää pelkkiin sanoihin, vaan on mukana myös huulten ja kasvojen hiljaisissa linjoissa, silmänripsiennekin välillä ja ruumiinne jokaisessa liikkeessä ja liitoksessa. Runoilija älköön käyttäkö aikaansa tarpeettomaan työhön. Hänen täytyy tietää, että maaperä on aina valmiiksi kynnetty ja lannoitettu; muut eivät ehkä tätä tiedä, mutta runoilijan tulee tietää. Hänen on ryhdyttävä luomaan viivyttelämättä. Sen luottamuksen, joka saa hänet liikkeelle, tulee hallita luottamusta kaikessa siinä, mihin hän kätensä laskee – ja hallita kaikkea kiintymystä.

/—/

Ilman ponnistuksia ja sen paljastamista, miten hän on asian tehnyt, suurin runoilija loihii esiin minkä tahansa tapahtuman, intohimon, näyttämön ja henkilön ominaislaadun – joidenkin kohdalla enemmän, joidenkin vähemmän – ohjaillakseen sinun yksilöllistä luonneta, kun luet tai kuuntelet. Tässä onnistuminen vetää vertoja laelle, jotka tavoittelevat ja seuraavat aikaa. Työssä täytyy välttämättä näkyä sen tarkoitus ja johtava ajatus, ja huomaamattominkin vihje osoittaa parhaimpaan ja siten tulee kaikkein selkeimmäksi. Mennyt ja nykyhetki ja tuleva eivät ole erillään, ne on liitetty yhteen. Suurin runoilija muovailee sen mikä tulee olemaan, siitä mikä on ollut ja on. Hän nostaa kuolleet kirstuistaan ja kääntää heidät takaisin jaloilleen. Hän sanoo menneelle: Nouse ja käy² edelläni, että minä sinut käsittäisin. Hän ottaa menneestä opiksi ja siirtyy sinne, missä tulevaisuus tulee läsnäolevaksi. Suurin runoilija ei ainoastaan heitä säteitään henkilöiden ja näyttämöiden ja intohimojen ylle. Hän kohoaa lopulta korkeuksiin ja saattaa kaiken päätökseen; hän asettaa näkyviin huiput, joista kukaan ei voi sanoa, mitä varten ne ovat tai mitä niiden tuolla puolen on – hän syyttää hetken äärimmäiseen hehkuun. Suurin runoilija on ihmeellisin viimeisessä puoliksi verhotussa hymyssään tai

otsanrypistyksessään – tämän eronhetken välähdyksen vuoksi on hän, joka sen näkee, rohkaistu tai kauhuissaan vielä vuosia sen jälkeen. Suurin runoilija ei moralisoi tai vetoa siveyssääntöihin, hän tuntee sielun. Sielulla on tuo mittamaton ylpeytensä, joka syntyy siitä, ettei se koskaan huomioi muita opetuksia kuin omansa. Mutta sielun myötätunto on yhtä mittamaton kuin sen ylpeyskin. Ne tasapainottavat toisiaan, eikä kumpikaan voi mennä liian pitkälle, niin kauan kuin ne pysyvät yhteydessä toisiinsa. Taiteen sisimmät salaisuudet lepäävät näiden kahden seurassa. Suurin runoilija on asettunut liki mөлempia, ja nuo salaisuudet elävät voimallisesti hänen tyyliissään ja ajatuksissaan.

Taiteentekemisen taito, ilmaisen sulous ja loistokkaan kirjallisuuden auringonpaiste ovat yksinkertaisuudessa. Mikään ei voita yksinkertaisuutta – mikään ei voi hyvittää kohtuuttomuutta tai sitä, että täsmällisyys puuttuu. Jatkaa mielijohteen nousua ja tunkeutua älyllisiin syvyyksiin ja antaa kielellinen ilmaus kaikille aiheille ovat kykyjä, jotka eivät ole tavallisia vaikka eivät aivan epätavallisiakaan. Mutta puhua täydellisen suoraan ja suruttomasti kirjallisuudessa eläinten liikkeistä ja metsän puiden ja tienvarren ruohon viattomasta mielialasta on taiteen virheetöntä voittokulkua. Jos olet katsonut häneen, joka on saanut tämän aikaan, olet nähnyt yhden kaikkien kansojen ja aikojen mestaritaitajista. Mietiskele häntä yhtä suurella mielihyvällä kuin mietiskelet harmaalokin lentoa merenlahden yllä tai puhdasrotuisen hevosen käynnin rohkeutta tai auringonkukkien solakkaa huojuuntaa varsissaan tai auringon ilmestymistä, kun se matkaa halki taivaan, tai kuun nousua. Suurimmalla runoilijalla on vähemmän ilmeinen tyyli. Hän on pikemminkin kanava ajatuksille ja asioille, ilman kasvua tai vähentymistä. Suurin runoilija on itsensä vapaa uoma. Hän antaa kunniansanansa taiteensa puolesta: Minä en sekaannu toisten asioiden, kirjoitukseni ei ole hiukkaakaan hienouksia tai tehokeinoja tai eriskummallisuuksia, jotka riippuisivat esirippuina itseni ja toisten välissä. Mikään ei riipu välisämme, ei edes loistokkain esirippu. Se mitä sanon, merkitsee juuri sitä mitä sanon. Se, joka tahtoo ylevöittää tai hätkähdyttää tai lumota tai rauhoittaa, tehkööön niin – minun aikomukseni ovat terveyden tai kuumuuden tai lumen kaltaiset, yhtä vähän ne välitävät silmälläpidosta. Sen minkä koen tai kuvaan tulee ilmetä työssäni niin, ettei siinä näy jälkeäkään sommittelusta. Sinä seisot vierelläni ja katsot kanssani peiliin.

Suurten runoilijoiden punaisen veren³ ja puhtaan jalosukuisuuden näyttää toteen heidän luonnollinen pakottomuutensa. Sankarillinen ihminen kulkee luontevuudellaan läpi sellaisen tavan tai ennakkoletuksen tai valtuuden, joka ei sovi hänelle. Yksikään kirjoittajien, oppineiden, musiikintekijöiden, keksijöiden ja taiteilijoiden välisen veljeyden piirteistä ei ole yhtä hieno kuin se hiljainen haaste, joka kohoa uusista, vapaista muodoista. Runojen, filosofian, politiikan, mekaniikan, tieteen, käyttäytymisen ja toiminnan tapojen, taiteen käsitöntarkkuuden, suuren kansallisen oopperateoksen, laivanrakentamistaidon tai minkä hyvänsä taidon tarpeessa on tuo hiljainen haaste tekijä, joka aina ja kaikkialla saa aikaan perustavimman käytännöllisen esikuvan. Puhtain ilmaisu on se, joka ei löydä yhtäkään itsensä arvoista ulottuvuutta, vaan luo omansa.

Suurten runoilijoiden viestit jokaiselle miehelle ja naiselle ovat: Tulkaa luoksemme ilman ehtoja, vain siten voitte ymmärtää meitä. Me emme ole teitä parempia, me käsitämme sen minkä tekin, mistä me iloitsemme, siitä myös te saatte iloita. Oletitko, että voisi olla vain yksi Korkein? Me vakuutamme, että heitä voi olla lukemattomia ja ettei yksikään heistä korvaa toista sen enempää kuin silmä korvaa toisen silmän – ja että ihmiset voivat olla hyviä ja suuria vain, kun he tiedostavat sen herruuden, joka on heidän omassa sisimmässään. Mitä te luulette myrskyjen ja tuhojen ja kuolettavimpien taisteluiden ja haaksirikkojen ja alkuaineiden velleimmän raivon ja meren voiman ja luonnon liikkeiden ja inhimillisten halujen ja arvokkuuden ja vihan ja rakkauden mahdin olevan? Se on se jokin sielussa, joka sanoo: Raivoa eteenpäin, riehu kuin pyörre, minä kuljen herrana täällä ja kaikkialla, taivaanvahuuden kouristusten ja meren järkkymisen herrana, luonnon ja kiihkeän halun ja kuoleman herrana, kaiken kauhun ja tuskan herrana. Amerikkalaiset bardit tulee tunnistaa anteliaisuudesta ja rakkaudesta ja siitä, että he rohkaisevat kilpailijoita. Heidän tulee olla kosmos – ilman yksinoikeutta tai vaitioloa – ja ilolla välittää asiansa kenelle tahansa, isota tasavertaisuutta öin päivin. He eivät saa olla turhantarkkoja rikkauksista ja etuoikeuksista – heidän itsensä tulee olla rikkaus ja etuoikeus – heidän tulee ymmärtää, kuka on ihmisistä rikkain. Rikkain ihminen on se, joka löytää omasta voimakkaammasta runsaudesta vastaavuuden kaikelle sille, mitä kohtaa. Amerikkalaisen bardi ei rajaa ihmisiä tarkkoihin luokkiin tai määrää ensimmäistä ja toista omien kiinnostustensa mukaan, rakkaus ei saa etusijaa totuu-

teen nähden eikä sielu ruumiiseen nähden. Amerikkalainen bardi ei pidä yhtään enempää itäisten kuin läntistenkään osavaltioiden puolta eikä suosi pohjoisia osavaltioita eteläisiä enempää.

Eksakti tiede ja sen kehitys eivät ole kompastuskivi suurimmalle runoilijalle, päinvastoin ne ovat aina hänen rohkaisunsa ja tukensa. Tieteessä ovat hänen lähtökohtansa ja muistinsa – siellä ovat kädet, jotka kohottivat hänet ensimmäisinä ja syleilivät häntä tyydyttävimmän. Niiden luokse hän palaa kaikkein menemistensä ja tulemistensa jälkeen. Merimiehet ja matkaajat, anatomit, kemistit, astronomit, geologit, frenologit, spiritistit, matemaatikot, historioitsijat ja sanakirjantekijät eivät ole runoilijoita, mutta he ovat runoilijoiden lainlaatioita ja heidän tietämyksensä pohjustaa jokaisen täydellisen runon rakentamista. Syntyypä tai ilmaistaanpa mitä tahansa, he ovat olleet hedelmöittämissä tätä sikäimistä. Heistä on lähtöisin ja heidän kauttaan osoitetaan sielujen näkyvät todisteet. Heidän isänsiemenestään on bardien jäniteikkäiden rotujen aina täytynyt siitä. Jos isän ja pojan välillä tulee vallita rakkaus ja tyytyväisyys ja jos pojan suuruus tiukkuu isän suuruudesta, tulee myös runoilijan ja tietentekijän sитеenä olla rakkaus. Runojen kauneus muodostaa niin ollen solmukohdan, joka yhdistää tieteet ja antaa niille lopullisen suosiosoituksen.

/—/

Vahvat, terveet ja sivistyneet Amerikan osavaltiot alkoot tunteko minkäänlaista mielihyvää luonnollisten esikuvien vahingoittamisesta, alkootkään ne myöskään sellaista salliko. Maalauksissa tai valoksissa tai kiveen tai puuhun tehdyissä veistoksissa, tai kirjojen ja sanomalehtien kuvituksissa, sen paremmin kuin yhdessäkään koomisessa tai traagisessa painotuotteessa, tai minkäänlaisten kudottujen materiaalien kuvioissa, tai missään sellaisessa mitä käytetään kaunistamaan asuntoja tai huonekaluja tai pukuja, tai millä koristetaan talojen reunuslistoja tai muistomerkkejä tai laivojen keulia tai perä, tai mitä asetetaan minne tahansa ihmisilmien eteen, olkoot nuo koristeet sitten sisätiloissa tai ulkona, ei saa olla mitään sellaista mikä vääristää rehellisiä muotoja tai saa aikaan epäluonnollisia olennoita tai paikkoja tai satunnaisuuksia – kaikki sellainen on vahingontekoa ja kapinaa. Etenkään ihmishahmoa ei saa koskaan pitää pilkkanaan, sillä se on suurenmielisen. Teoksen koristelussa ei pidä sallia mitään asiaan kuulumatonta. Toki voidaan käyttää sellaisia ornamentteja, jotka mukautuvat ulkoilman moitteettomaan tasapainoon ja virtaavat teoksen olemuksesta ja

etenevät vastustamattomasti ja ovat välttämättömiä, jotta teos voitaisiin viimeistellä. Useimmat teokset ovat kauneimmillaan, kun niitä ei koristella. Liioitellut kostautuvat inhimillisessä fysiologiassa. Kaunis muotoisia ja elinvoimaisia lapsia siitetään ja synnytetään vain niissä yhteiskunnissa, joissa luonnollisten muotojen esikuvat ovat päivittäin esillä. Näiden osavaltioiden neron ja ihmisten ei pidä koskaan alentua romantisointiin. Kun tapahtumien kulku kerrotaan asianmukaisesti, käy romantisointi tarpeettomaksi.

Suuret runoilijat tunnistaa myös siitä, että heidän toimistaan puuttuu tempu. Henkilökohtainen vilpittömyys oikeuttaa heidän suuruutensa. /—/ Annettakoon kaikki virheet anteeksi sille, joka on täysin vilpiton. Alkoon siis yksikään meistä valehdelko, sillä me olemme nähneet, että avoimuus voittaa sisäisen ja ulkoisen maailman ja ettei tähän ole ainoatakaan poikkeusta /—/.

Suuri runo on yhteinen kaikille aikakausille ja kaikissa arvoasemissa oleville ja kaikille luonteenlaaduille ja alueille ja roduille – ja yhtä paljon naiselle kuin miehelle ja yhtä paljon miehelle kuin naiselle. Suuri runo ei ole loppusilaus miehelle tai naiselle, vaan pikemminkin alku. Onko joku unelmoinut joskus siitä, että voisi vihdoinkin istua kelvollisen opettajan jalkojen juuressa, levätä selityksistä kylliksi saaneena ja ymmärtää ja olla täydellisen tyytyväinen? Tällaiseen päämäärään ei suurin runoilija johdata – hän ei lopeta mitään eikä tuo mukanaan suojattua hedelmällisyyttä ja helpoutta. Hänen kosketuksensa kutsuu toimintaan. Ne, jotka hän ottaa mukaansa, hän vie varmalla, lujalla otteella elämän aikaisemmin saavuttamattomille seuduille. Sen jälkeen ei ole tietoaan levosta. He näkevät avaruuden ja sanoin kuvaamattoman loiston, jonka rinnalla entiset valonläikähdykset muuttavat kuolleeksi tyhjyydeksi. Suuren runoilijan seurallinen katelee tähtien syntyä ja kasvua ja oppii jotakin mielekkydestä. Nyt kootaan ihminen kuohunnasta ja kaaoksesta. Vanhempi rohkaisee nuorempaa ja näyttää hänelle miten, ja nämä kaksi sinkoutuvat yhdessä pelottomasti matkaan, kunnes uusi maailma luo kiertoradan itselleen ja katsoo ujoilematta vähäisempiä tähtiratoja ja viuhuu halki loputtomien kehien eikä vaikene enää koskaan.

Pian ei ole enää oleva pappeja. Heidän työnsä on tehty. He saattavat viipyä hetken – ehkä sukupolven tai kaksi – mutta vähän vähältä he häviävät. Yliempi rotu ottaa heidän paikkansa, suuret määrät kosmoksen ja profettojen joukkoja tulee heidän tilalleen. Nousee uusi järjes-

tys, ja ylempät ovat ihmisen pappeja, ja jokainen on oleva oma pap-pinsa. Kirkot, jotka on rakennettu ylempien suojissa, ovat miesten ja naisten kirkkoja. Heidän jumalallisuutensa kautta ovat maailmankaik-keus ja runoilijoiden uusi suku oleva miesten ja naisten ja kaikkien tapahtumien ja asioiden tulkkeja. He saavat innoituksensa siitä, mikä on läsnä tänään, menneen ja tulevan merkeistä. He eivät alistu puolus-tamaan kuolemattomuutta tai Jumalaa tai asioiden täydellistymistä tai vapautta tai sielun erinomaista kauneutta ja todellisuutta. He nousevat Amerikasta, ja koko maappiri on vastaava heille.

Suomentanut Vesa Haapala

Viihteet

¹ Fraasin "between the lashes of your eyes" käännettä yksinkertaisesti "silmärip-siennekin välillä". "Lash"-sanaan liittyvät mm. sivaltamisen, ruoskimisen, piis-nän iskun konnotaatiot. Näillä on yhteys siihen, minkä aseman Whitman antaa näön ensisijaisuudelle ja erottelukyvylle. Whitman jatkaa "between the lashes of your eyes"-kuvaan myöhemmin kirjoittaessaan: "Suurin runoilija on ihmeel-lisin viimeisessä puoliksi verhotussa hymyssään tai otsanrypistyksessään – tä-män eronhetken välähdyksen vuoksi ("by that flash of the moment of parting") on hän, joka sen näkee, rohkaistu tai kaulhuissaan vielä vuosia jälkeenpäin." "Lash" ja "flash" tulevat lähekkäin paitsi kirjoitusasultaan myös merkityksen tasolla. "Flash" liittyy nopean välähdyksen ja leimahduksen ohella myös ilmei-tä, vaikutusta ja kasittämistä koskeviin sanontoihin, kuten "flash a glance/smile at someone" tai "I flashed it on".

² Whitmanin "Rise and walk"-käskyssä on viite Jeesuksen "Nouse ja käy" ("Arise and walk" ja "Raise up and walk")-sanoihin evankeliumeissa (ks. *Matt.* 9:5 ja *Luk.* 5:23). Ilmaisun olisi voinut kääntää proosalisemminkin, mutta tahdoin säilyttää Whitmanin retorisen viittauksen. Runoilijan käsky merkitsee men-neen ja tulevan suhteen samaa kuin Jeesuksen sanat merkitsivät halvaantuneel-le, joka tuli terveeksi niiden kautta.

³ Käännettä Whitmanin kuvan "The old red blood /- / of great poets" yksin-kertaisesti "suurten runoilijoiden /- / punainen veri". Whitmanin runoudessa punainen veri eroaa aatellisesta siniverisyydestä: punainen veri ei erota ihmisiä toisistaan tai edes luonnosta, se on side kaiken elävän välillä.